EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 14.6.2004
KOM(2004) 363 slutlig

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET

om rörligheten för vinförökningsmaterial och om användning av officiella etiketter och följedokument i enlighet med artikel 10.6 i rådets direktiv 68/193/EEG

MOTIVERING

Enligt artikel 1.14 sista stycket i rådets direktiv 2002/11/EG av den 14 februari 2002 om ändring av direktiv 68/193/EEG om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar och om upphävande av direktiv 74/649/EEG skall ”kommissionen den 23 februari 2004 upprätta en rapport, eventuellt med förslag, om rörligheten för vinförökningsmaterial och i synnerhet om den användning av officiella etiketter och följedokument som medlemsstaterna genomför”.

Syftet med denna rapport är att utvärdera resultaten av undersökningen om rörligheten för vinförökningsmaterial och om användning av officiella etiketter och följedokument samt att lägga fram några förslag till förbättringar av lagstiftningen om denna viktiga del av vinodlingen och därigenom hela vinproduktionen.

För att kommissionen skulle kunna lämna en heltäckande och aktuell rapport till rådet skickades en särskild enkät ut till medlemsstaterna. Enkätsvaren granskades i samarbete med medlemsstaternas experter.

Häri anges hur de två ovannämnda kraven uppfyllts. Ytterligare information finns i bilagan.

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET

om rörligheten för vinförökningsmaterial och om användning av officiella etiketter och följedokument i enlighet med artikel 10.6 i rådets direktiv 68/193/EEG

I den nya artikel 10.6 i rådets direktiv 68/193/EEG av den 9 april 1968 om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar, som infördes genom rådets direktiv 2002/11/EG, sägs följande: ”Kommissionen skall den 23 februari 2004 upprätta en rapport, eventuellt med förslag, om rörligheten för vinförökningsmaterial och i synnerhet om den användning av officiella etiketter och följedokument som medlemsstaterna genomför”.

Syftet med denna rapport är att lägga fram resultaten av den undersökning av rörligheten och användningen av officiella etiketter och följedokument som genomfördes i medlemsstaterna och avslutades i december 2003.

1. INLEDNING

Enligt artikel 10.1 skall medlemsstaterna föreskriva att förpackningar och buntar med förökningsmaterial utvändigt förses med en officiell etikett enligt bilaga 4 och på något av gemenskapens officiella språk. Fastsättningen skall säkras genom förslutningsanordningen. För ursprungsmaterial skall etiketten vara vit med en lila diagonal linje, för elitmaterial vit, för certifierat material blå och för standardmaterial mörkgul.

Enligt artikel 10.2 får dock medlemsstaterna tillåta att på dess eget territorium etablerade producenter saluför flera förpackningar eller buntar av rotade ympkvistar eller rotade sticklingar med samma egenskaper, med endast en etikett enligt bilaga 4. I sådana fall skall förpackningarna eller buntarna bindas ihop på sådant sätt att snöret, då dessa brutits, skadas och inte kan användas på nytt. Etiketten skall fästas med snöret. Återförslutning skall inte tillåtas.

För att kommissionen skulle kunna överlämna en heltäckande och aktuell rapport till rådet skickades ett särskilt frågeformulär till medlemsstaterna. Formulärets innehåll och svaren på det granskades i samarbete med experter från medlemsstaterna.

2. ALLMÄNT

Fyra medlemsstater behöver inte tillämpa rådets direktiv 68/193/EEG tack vare kommissionens beslut 75/287/EEG eftersom saluföring av vinförökningsmaterial inte förekommer eller är av minimal ekonomisk betydelse. Av de elva återstående medlemsstaterna har saluföring av vinförökningsmaterial ekonomisk betydelse i åtta medlemsstater och ringa betydelse i tre medlemsstater.

När det gäller dessa elva medlemsstater har fem satt i kraft de nationella åtgärder som krävs för att genomföra rådets direktiv 2002/11/EG om ändring av direktiv 68/193/EEG. De andra medlemsstaterna håller fortfarande på att genomföra åtgärderna.

I denna rapport kommer särskild vikt att läggas vid verksamheten i de åtta medlemsstater där vinodling har ekonomisk betydelse. Medlemsstaterna har inrättat eller utsett den myndighet som ansvarar för vidtagande av officiella åtgärder i enlighet med artikel 2.1 H (nedan benämnt ”officiellt organ”). De rättsliga bestämmelserna med anknytning till detta direktiv har satts i kraft genom särskild nationell lagstiftning.

Det officiella organets organisation

Antal anställda (inspektörer och administrativ personal uttryckt i heltidsekvivalenter) vid de officiella organen enligt direktiv 68/193/EEG och dess genomförande-bestämmelser anses tillräckligt i förhållande till värdet på vinförökningsmaterialet i den aktuella medlemsstaten. Inspektörerna måste ha agronom- eller hortonomexamen eller motsvarande biologisk examen och relevant erfarenhet. Examen från lantbruksskola eller liknande tekniska kvalifikationer krävs för annan personal, där sådan finns. I de flesta medlemsstaterna får personalen utbildning och går regelbundet på allmänna och tekniska påbyggnadskurser.

3. IDENTIFIERING AV VÄXTSORT (ARTIKLARNA 5B OCH 5C)

Som sägs i artiklarna om godkännande av en ny växtsort granskas sorten med avseende på villkoren att sorten skall vara unik, stabil och enhetlig. Kraven i direktiv 72/169/EEG för fastställande av egenskaper och minimikrav vid besiktning av vinstockssorter tillämpas. Normer från Gemenskapens växtsortsmyndighet (CPVO), UPOV (Union de Protection des Obtentions Végétales) och OIVV (Office International de la Vigne et du Vin) tillämpas också i förekommande fall.

Förkningsmaterial för växtsorter som är officiellt godkända i andra medlemsstater godtas för kontroll och certifiering i alla länder.

När det gäller förteckning av kloner granskas deras ampelografiska identitet med respektive växtsort.

Medlemsstaternas förteckningsförfaranden är följande:

– Odlaren väljer ut kandidatkloner med avseende på goda genetiska och fytosanitära egenskaper.

– Om odlaren får goda resultat skickar han eller hon en ansökan till den nationella myndigheten om att få klonen förtecknad i den nationella katalogen.

– Klonerna prövas med avseende på identitet (överensstämmelse med sorten), stabilitet och enhetlighet på grundval av den officiella beskrivningen av den aktuella växtsorten. Kvaliteten hos de växter som lämnas in bör inte vara lägre än den som anges för certifierat material i rådets direktiv 68/193/EEG med genomförandeåtgärder.

– Efter det att klonen har godkänts av myndigheten förtecknas den i den nationella katalogen över vinstockssorter eller i en klonförteckning.

Den nationella katalogen och klonförteckningen är offentliga. De uppdateras officiellt.

4. CERTIFIERING, TILLSTÅNDSGIVNING, UNDERSÖKNING M.M. (ARTIKLARNA 3–13)

Varje medlemsstats officiella organ upprättar årliga arbetsplaner som ses över regelbundet. Formella interna eller externa revisioner av det officiella organets drift genomförs vanligen. I de flesta medlemsstaterna använder inspektörerna en handbok för inspektioner.

Förfarandena för certifiering eller tillståndsgivning för saluföring tillämpas enligt följande:

– Granskning av ansökningar om tillstånd för saluföring av förökningsmaterial och upptagning av data.

– Fältinspektioner genomförs vanligtvis på hela beståndet av olika kategorier av växtförökningsmaterial. Syftet är att kontrollera att materialet uppfyller kraven på identitet och växthälsa för den aktuella kategorin.

– Inspektion av förökningsmaterial i olika kategorier med avseende på identitet, kvalitet och växthälsa enligt bilagorna till direktivet.

– Administrativa kontroller med avseende på kraven på certifiering, upptagning av data, märkning, uppvisande av andra relevanta handlingar, försegling och kontroll av uppgivna mängder.

Om alla villkor är uppfyllda får officiella etiketter utfärdas eller tillstånd meddelas för märkning under officiell kontroll.

I förekommande fall tas prov under inspektionerna, främst för att kontrollera växternas hälsa (kartläggning av skadegörare). Det är mer sällan nödvändigt att kontrollera kvalitativa aspekter såsom förökningsmaterialets identitet. De flesta officiella organen har antagit en handbok för provtagning.

5. MÄRKNING

Vinförökningsmaterial får saluföras i fyra olika kategorier: ursprungligt förökningsmaterial, elitmaterial, certifierat material och standardmaterial.

När det gäller standardmaterial trycks i de flesta medlemsstaterna etiketter under officiell kontroll, men i en medlemsstat trycks de officiellt. När det gäller certifierat material, elitmaterial och ursprungligt material trycks etiketterna under officiell kontroll i fyra medlemsstater, och i de återstående fyra trycks de officiellt.

Enligt gällande lagstiftning om åtgärder mot skadegörare (rådets direktiv 2000/29/EG) är det tillåtet att fylla i uppgifterna från växtpasset på certifieringsetiketterna. Det är bara i en medlemsstat som denna möjlighet inte tillämpas.

I enlighet med artikel 10.2 tillåter majoriteten av medlemsstaterna att flera förpackningar eller buntar av rotade ympkvistar eller rotade sticklingar saluförs under samma etikett.

Märkningen sker under officiell kontroll i fyra medlemsstater och officiellt i de återstående fyra.

Det normala förfarandet för spårbarhet börjar med etiketterna på buntar av förökningsmaterial som finns på marknaden och fortsätter genom dokumentationen (ansökan om kontroll av materialet, skattehandlingar osv.) så att det går att kontrollera att alla krav är uppfyllda.

I allmänhet åtföljs förökningsmaterialet inte av ”följedokument”, utom i två medlemsstater; i några fall förekommer skattehandlingar eller transporthandlingar.

6. SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Genom rådets direktiv 2002/11/EG om ändring av rådets direktiv 68/193/EEG av den 9 april 1968 om saluföring av vegetativt förökningsmaterial av vinstockar infördes ett nytt tillvägagångssätt jämfört med tidigare lagstiftning på området, i synnerhet beträffande följande:

– Den inre marknaden är nu helt harmoniserad på detta område, vilket är det första steget i vinodlingssystemet.

– Nya vetenskapliga rön kan tillämpas på produktionen av vinförökningsmaterial.

– Informationen till konsumenterna kan förbättras och förökningsmaterialets rörlighet kan övervakas genom en ny utformning av etiketterna och följedokumenten.

Medlemsstaterna har haft några svårigheter med att införliva direktivet, t.ex. vid genomförandet av de nya villkoren. Ett problem är förseningen i införlivandet (i december var förseningen i genomsnitt 8 månader). Därför torde det gå att göra en heltäckande och mer slutgiltig bedömning av rörligheten för vinförökningsmaterial och i synnerhet om den användning av officiella etiketter och följedokument som medlemsstaterna genomför på medellång sikt (fem år). Föreliggande rapport, som utarbetats i samarbete med medlemsstaternas officiella organ, bör betraktas som en preliminär bedömning.

Rapporten bygger på erfarenheterna av de villkor som rådde tidigare under det gamla direktivet. De erfarenheterna jämfördes med de kortvariga erfarenheter som hunnit göras med de nya villkoren.

Även om ytterst få problem framkommit eller rapporterats till de officiella organen hittills, tyder blotta förekomsten av ett begränsat antal sådana problem på att det går att förbättra vissa tekniska aspekter på de villkor som förökningsmaterial skall uppfylla under sin fria rörlighet och på användningen av officiella etiketter och följedokument (t.ex. identifiering och övervakning av kritiska punkter i fråga om märkning, identifiering, hälsa och förökningsmaterialets yttre egenskaper).

Ett sätt att ta reda på om förbättringar görs är genom tester. I enlighet med direktivet (artikel 16) föreslås att kommissionen skall fortsätta att se till att åtgärderna för samordning, genomförande, inspektion och finansiering av tester fortgår löpande. Meningen med testerna är att harmonisera metoderna för granskning av förökningsmaterial och att se till att förökningsmaterialet uppfyller direktivets krav. Denna aspekt är särskilt viktig med tanke på anslutningsländerna – där vinodling har stor betydelse – och för att öka det ömsesidiga förtroendet bland medlemsstaterna.

De viktigaste slutsatserna är följande:

– Medlemsstaterna bör fortsätta sitt arbete med att förbättra kontrollsystemet genom inspektioner, provtagning och testning för att se till att kraven följs.

– Medlemsstaterna bör fortsätta att uppmuntra producenterna att anpassa sig till sina nya uppgifter och öka kvaliteten på förökningsmaterialet, vilket ju har stor betydelse för gemenskapens jordbruk.

– Medlemsstaternas officiella organ överväger att i enlighet med artikel 10.3 föreskriva att förökningsmaterial som produceras på deras territorium skall åtföljas av ett dokument i syfte att öka öppenheten på marknaden och därigenom skydda slutkonsumenten i ekonomiskt hänseende, dvs. att varan överensstämmer med specifikationerna (konsumentens förtroende för marknaden och skydd av dennes ekonomiska intressen) och de åtgärder som krävs för att uppnå detta.

På grundval av de officiella organens allmänna uppfattning och föreliggande erfarenheter anses det inte nödvändigt att för närvarande lägga fram förslag om rörligheten för vinförökningsmaterial och om den användning av officiella etiketter och följedokument som medlemsstaterna genomför.

BILAGA

1. KVALITET PÅ OCH FYTOSANITÄRA VILLKOR FÖR STANDARDMATERIAL OCH CERTIFIERAT MATERIAL (ARTIKLARNA 3, 10 OCH 11)

Saluföring av standardmaterial av grundstammar är inte tillåten i tre medlemsstater och saluföring av standardmaterial av vinstockar är inte tillåten i en medlemsstat.

Medlemsstaterna tillämpar de tekniska föreskrifter som anges i direktivets bilagor. Plantskolor för vinstockar och sticklingar är föremål för obligatorisk kontroll. Alla slags förökningsmaterial är föremål för tekniska och administrativa kontroller, inbegripet kontroller av materialets märkning och försegling.

2. KVALITET PÅ OCH FYTOSANITÄRA VILLKOR FÖR CERTIFIERAT MATERIAL (ARTIKLARNA 3 OCH 11)

Nationella system för certifiering infördes i början av sjuttiotalet i Frankrike och Italien, och har införts successivt i andra medlemsstater.

Medlemsstaterna tillämpar de tekniska föreskrifter som anges i direktivets bilagor. Plantskolor för vinstockar och sticklingar samt förökningsmaterial är föremål för obligatorisk kontroll. Alla slags förökningsmaterial (ursprungsmaterial, elitmaterial och certifierat material) undergår tekniska och administrativa kontroller, inbegripet kontroller av materialets märkning och försegling.

Medlemsstaterna tillämpar nationella system för certifiering tillsammans med Europeiska växtskyddsorganisationens (EPPO) system och OIVV:s förteckning över egenskaper. I några fall ger den en officiell hänvisning till ovannämnda system. Vid certifieringen följs EPPO:s förteckning över skadegörare och EPPO:s indexerings- och identifieringsmetoder.

Mindre ofta kan det förekomma att odlaren själv förförökar klonerna. I de flesta medlemsstaterna kontrolleras plantskolor för produktion av elitmaterial (rotade grundstamssticklingar och rotade ympkvistar) och plantskolor för sticklingar där produktionen av rotade grundstamssticklingar och ympkvistar sker av inspektörer från det centrala officiella organet, medan plantskolor för vinstockar och plantskolor för sticklingar för produktion av certifierat material och standardmaterial kontrolleras av tjänstemän från lokala myndigheter. För det mesta säljs rotade sticklingar och rotade ympkvistar i elitkategorin till plantskolor för plantering av plantskolor för vinstockar från vilka man skördar förökningsmaterial (rotade grundstamssticklingar och rotade ympsticklingar) i den certifierade kategorin (klonat ursprung).

3. SPÅRBARHET

För spårbarhetens skull (uppåt och nedåt) skall producenter av vinförökningsmaterial lämna in en ansökan om tillstånd för saluföring av sådant material. De officiella organen får registrera bl.a. följande uppgifter:

– Producentens namn och adress.

– Beskrivning av materialets växtsort, typ och kategori samt produktionsställe.

– Årliga register över odlingar, odlade växtsorter/jordlotter och förökningsmaterialets ursprung.

– Administrativa krav (register över skördehantering, register över köp och försäljning).

– Korrekt identifikation av material i plantskolan.

Producenter måste bereda tillträde för inspektioner och provtagning och i allmänhet samarbeta med det officiella organet. Ett identifikationsnummer tilldelas sedan. De officiella organen inspekterar anläggningarna för att kontrollera att producenten och materialet uppfyller direktivets krav.

Tillståndet är giltigt för en viss kvantitet, en viss säsong eller ett visst år.

Inspektörerna samarbetar med näringslivet för att i möjligaste mån undvika situationer där standarden försämras så mycket att tillståndet måste upphävas tillfälligt eller återkallas. Tillfällig upphävning kan bli aktuellt när direktivets krav ignoreras allvarligt men tillfälligt. Inspektören utfärdar en varning och kontrollerar sedan om rutinerna och standarden förbättrats. Att klassa ned förökningsmaterialet eller återkalla tillståndet övervägs bara i extrema lägen, t.ex. om direktivets krav uppsåtligen bryts och det inte finns stora utsikter till en förbättring.

Registret över tillstånd är tillgängligt för myndigheterna men vanligen inte för allmänheten. Förteckningen över godkända producenter (identifikationsnummer, namn, plats) är dock i de flesta medlemsstaterna allmänt tillgänglig, direkt eller på begäran.

4. TESTER

I de flesta medlemsstater där produktion av vinförökningsmaterial har ekonomisk betydelse tas prover från marknaden och skickas in för testning med avseende på kvalitetskraven endast i fall där tvivel råder. I två medlemsstater genomförs tester rutinmässigt.

Proven granskas av organ som antingen är den utsedda myndigheten med ansvar för direktivets krav eller organ som samarbetar enligt avtal. Vanligtvis följer de testningsansvariga organen ett kvalitetssystem.

Provtagningen avslöjade bara några få fall med kvalitetsproblem. I fytosanitärt hänseende rörde de flesta fallen virus, svamp, mykoplasma och bakterier (*Agrobacterium*).

5. KORRIGERANDE ÅTGÄRDER I FRÅGA OM VINFÖRÖKNINGSMATERIAL

Uppföljning av inspektioner eller tester:

Vilken korrigerande åtgärd som krävs beror på hur allvarligt eller komplicerat problemet är. I enklare fall kan inspektören vid besök på anläggningen meddela instruktioner direkt. I mer komplicerade fall där uppföljning krävs (t.ex. nya skadegörare eller överträdelser) hänskjuts ärendet till överordnade inspektörer som eventuellt kan rådfråga högkvarteret (chefsinspektörer, tjänstemän på ministerier eller den politiska nivån) om lämpliga åtgärder.

Uppföljning av klagomål från kunder:

Det officiella organet kräver direkt korrigerande åtgärder (t.ex. behandling, bortskaffande av material, förbättringar vid undersökning eller skörd) som producenterna skall vidta om dessa är belägna i samma medlemsstat. Om producenterna är belägna i en annan medlemsstat informerar det officiella organet det officiella organet i den medlemsstaten.

När klagomål inkommer om kvaliteten på förökningsmaterial kontrollerar det officiella organet om klagomålet har samband med eller orsakades av materialet i det skick det levererades. Om något tyder på att material med felaktig identitet eller märkning, hälsotillstånd eller kvalitet levererades, underrättas producenten och kunden om det. Producenten måste då lösa problemet och får råd om hur han skall undvika att problemet upprepas.

Det måste framhållas att kunderna lämnat ytterst få klagomål till de officiella organen där korrigerande åtgärder krävdes. För det mesta handlar det om att etiketter eller följedokument saknas eller är oriktigt ifyllda. Ibland rör det sig om kvalitetsproblem som växthälsa eller klagomål på märkning (etiketter som saknas eller som har ofullständig information), dålig tillväxt på grundstammar och sticklingar eller ungplantor av dålig kvalitet, t.ex. svaga ympställen, fel diameter eller uttorkat material. De vanligaste kategorierna som detta rör är certifierat förökningsmaterial, standardförökningsmaterial respektive elitförökningsmaterial.

De vanligaste åtgärderna som föreslås är följande: behandling mot skadegörare, återkallande av material från försäljning, förstöring, förbättring av det interna kvalitetssystemet. Det officiella organet kontrollerar sedan att de korrigerande åtgärderna vidtagits genom inspektioner och kontroller.